

Psique. Psiquiatre (cal evitar els disbarats *psiquis* i *psiquiatra*). *Psiquiatria* [DOrt.], formats amb *λατρός* 'metge'; *psiquiàtric*; «--- En brodaren la fama; / i per tal que ningú no la hi pogués rebatre, / un cop es sotmeté a un brillant *psiquiatre*, / el dictamen del qual va ser: —Vostè, senyora / és un cas d'equilibri tan òptim que m'astora!», Joan Oliver (*La Dama Ambivalent*, v. 16, p. p. «El Món», 3-vi-1983).

Psíquic [1886, NOLLER]; no recollit en els diccionaris fins al S. xx, però ja l'usà també Coromines en el seu primer llibre, 1898: «he passat prou d'un any en el castell --- allí he sofert més que en tota la meua vida --- allí he sentit les angúnies de la mort --- però quan repasso en la memòria el llibre del record del captiveri, després de l'oratge *psíquic* que acabo de referir, veig que els més profunds i inesborrables em parlen sempre d'aquella colla dels deu, tancats set mesos junts ---», *Presons Imag.* VII (O. C., 869a40). *Empsicosis*. +*Metapsíquic*. *Metempsicosis* (fóra millor que accentuar en la i), de *μετεμψύχωσις* derivat de *μετεμψυχῶν* 'fer passar l'ànima en un altre cos'. *Parapsicologia*, -ògic.

PSICRO-, pres del gr. *ψυχρός* 'fred'. *Psicròmetre*; *psicrometria* [1868, *SLitCosta*]. *Psicrofòbia*.

Psique, psiquiatre, psiquiatria, psiquiàtric, psíquic, V. psico-

PSITACISME, derivat savi de *ψιττακός* 'papagai'. Altres derivats del mateix mot grec: *psitàcids*. *Psitacosi*.

PSOAS, pres del gr. *ψόα* id. DERIV.: *Psoïtis*.

PSORA, pres del gr. *ψώρα* 'ronya'. DERIV.: *Psòric*.

Pterido-, pterigoide, ptero-, pterodàctil, pteròpides, V. dípter

PTIALISME, derivat del gr. *πτύαλον* 'saliva'. També en deriva *ptialina*.

PTILOSI, pres del gr. *πτίλωσις* id.

PTOSI, pres del gr. *πτῶσις* 'caiguda', derivat de *πιπτω* 'jo caic'. Del mateix radical, *πτῶμα* 'caiguda', 'ruïna', 'cadàver', d'on es deriva *ptomàina*; per als quals veg. *SIMPTOMA*.

Pu, V. pur Pu, V. pugó (PUÇA)

Pu i *puab* interjeccions de fàstic, de formació expressiva.

PUA, mot comú a les tres llengües romàniques de la Península i la llengua d'oc, i estès fins a alguns parlars del Centre de França i de gran part d'Itàlia; d'origen incert: les formes ibero i gallo-romàniques podrien correspondre a un tipus *PUA o *PŪGA, mentre que bona part de les italianes postulen una base *PŪCA

o potser *PŪGA; no és inversemblant que es tracti d'un mot dialectal itàlic o indoeuropeu *PŪGA, emparentat amb els ll. PŪNGÈRE 'punxar' i PŪGIO 'punyal'.

□ 1.ª doc.: S. XIII.

«--- Escarnit Jhesucrist --- li posaren una corona d'espines --- aqueles espines de la corona, disen que foren de *pues* de yoncs marís [traduint *juncis marinis*], les puntes dels quals són ayxí dures com a espines, e traquen tota res», *VidesR*, 85v1 (n. 93).

S'aplicà tot seguit a eines diverses, com menes d'armes o instruments pungents: «negú --- no gos portar --- costaler ne espatz --- ne altres armes, levat coltell --- ne faytis, ne *pua*, ne pétes, ne altres armes», doc. de 1301 o poc més tard (*BABL* XI, 304); «caxas de *puas* buydas» [*buidades de dins' > cast. BUÍDO], inv. mall. de 1352 (Rubió, *Diplom. d. l'Or. Cat.*, 268). O d'oficis, en particular del teixir (cf. Pons, *BDC* IV, *AlcM*, § 3), on entrà en la composició de *filempua* (com s'explica i documenta en *FIL*): «velos de dobl' en *pua*» i «7 vels sirici de *fil am pua*» en dos docs. ross. de 1363; i molts de posteriors: «debanadores de fust cum ejus *pua*» 1385, «turnos --- cum sua *pua*» 1376, «torn filaner sine *pua*» 1386, «fust ab tres *pues* per debanar» 1433 i altres de 1395 i 1400 (*InvLC*).

És sabut que en lloc de *fil per randa*, frase comuna relativa als desenrotllaments o explicacions detallades, entre els valencians es diu *fil per agulla* («io li-u explicaré *fil per agulla*»), però JRoig, renovant aqueixa frase estilísticament, en féu: «Hauré ordir / —puys me n'empaig— / aquest meu scaig / de parlament / --- / a *fil per pua*: / la forja sua, / stil e balanç / serà 'n romanç ---» (*Spill*, 676). «Lo torn de filar llana --- lo banc del torn --- los petges --- los campanarets hon està la *pua*: appendix, ancon; la *pua* de ferro: obeliscus ---», OPou (*ThPu.*, 310).

Naturalment en les eines de pagès: «una palafanga de poca valor; 2 exaderes estretes que fan a calçar; unes gaffes trenquades en la una *pua*; una rella de poca valor ---», inv. de 1373 (MiretS, *TemplH*, 556).

«Lo rascle ab *pues* de ferro: crates dentata», «forques --- de dos o tres dents o *pues*», «rastell o pinta de *pues* de ferro»; i també, doncs, aplicat a les pintes: «la pinta --- les *pues* clares: radii rariores; les *pues* espesses --- densiores», OPou (*ThPu.*, 83, 33, 312).

I així anem arribant als temps moderns, on continua atraient la imaginació dels escriptors i poetes, populars o no, i sia en el món femení o en el baronívol: car la noia voldrà «la pinteta d'or, les *pues* de plata» (cançó antiga, S. XVI o almenys XVII, reco. Espluga d. F., MilàF, *Romlo.*, 284B6); i els guerrers desplegaran: «lo cos dels sagitaris segueix la immensa rua: / buyrac fexucs ressonen demunt sa espatlla nua, / rublerts tots de sagetes de verinosa *pua* / que en sa volada trenca les ales de l'aucell», *Canigó* (VII, 10g). Però si això fa l'artista, és perquè el poble ha mantingut el mot en ús vigorós en tots els dominis de la llengua.

Estem davant d'un mot que degué existir en la major part dels llenguatges romànics d'Occident, però